

Sociaal en Cultureel Planbureau

Lokaal sociaal contract

8^e Kim Putterslezing

Hardinxveld-Giessendam
26 januari 2022

De stand van Nederland voor corona

De feiten tot begin 2020

- Hoge kwaliteit van leven (7,8)
- Vergrijzing en migratie zetten door
- Verder stijgend opleidingsniveau
- Dalende werkloosheid (ca. 3,3%) en herstel koopkracht (t.o.v. vorige crisis)
- Armoede daalde licht, maar hoog onder niet-westerse migranten en oudste ouderen
- Substantieel meer huishoudens (o.a. meer alleenstaanden, echtscheidingen)
- Meer gejaagdheid en ervaren stress (toename onder jongeren)
- Meer ervaren onvrede over politiek en samenleving

En toen werd het maart 2020...

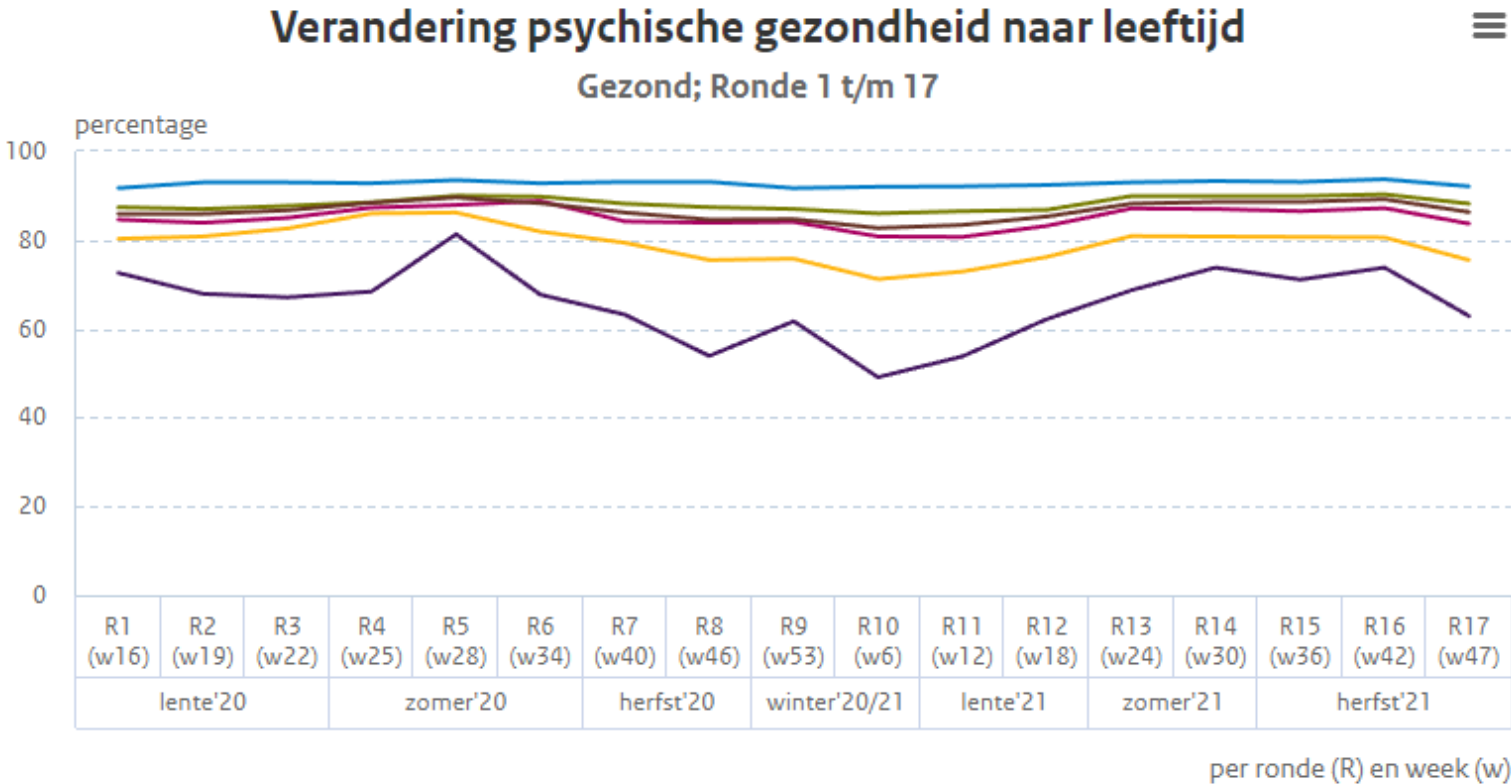
Een crisis in de volksgezondheid en economie met potentieel forse maatschappelijke effecten

- De coronacrisis heeft bestaande problemen bij kwetsbare groepen verdiept en tot nieuwe kwetsbare groepen geleid
- De coronacrisis heeft impact op het welbevinden en vertrouwen van burgers
- En op de arbeidsmarkt, het sociaal domein en saamhorigheid in de samenleving
- Ondertussen blijft de sociale ongelijkheid in Nederland stabiel, en dat is geen goed nieuws

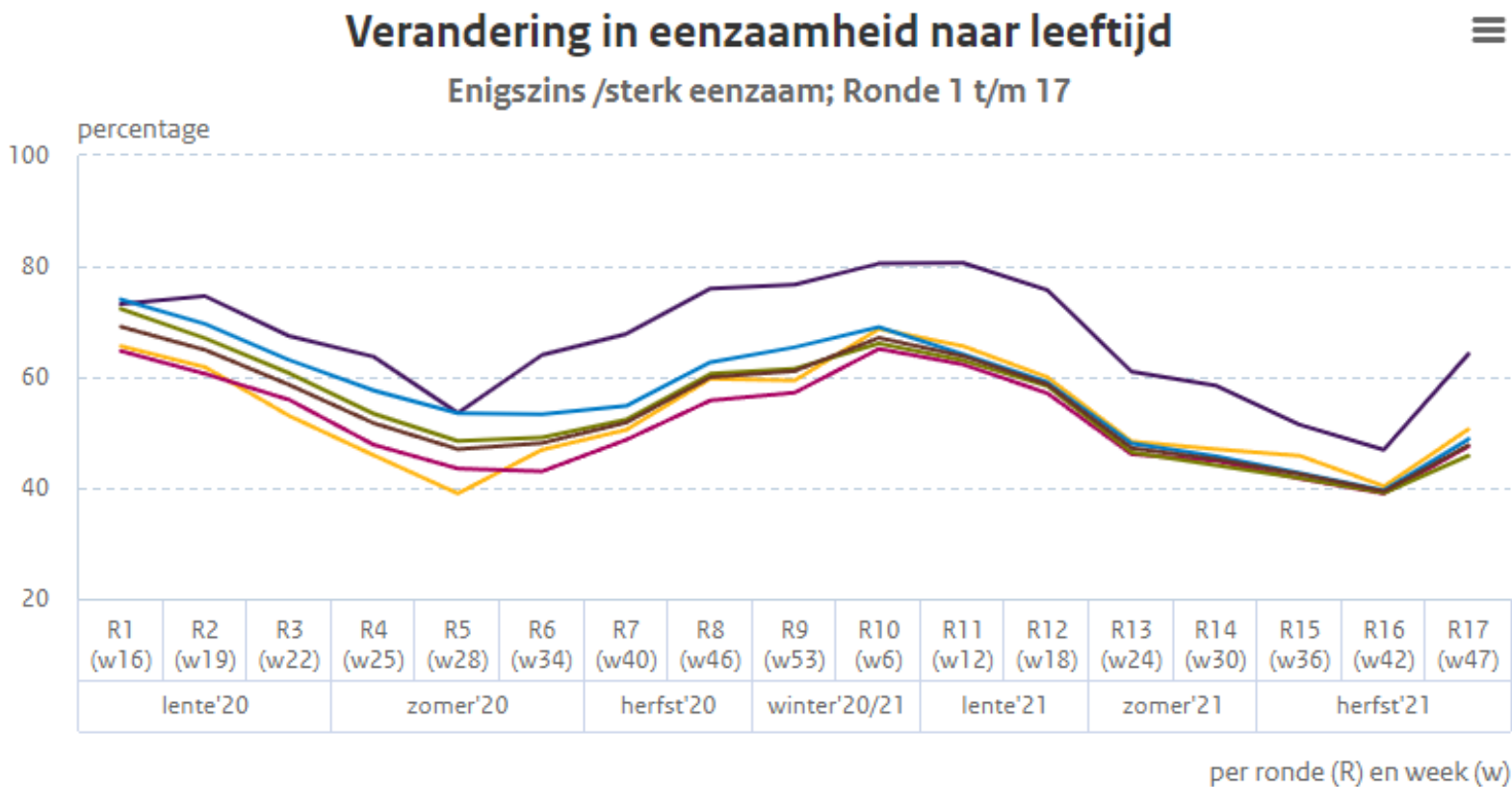

Toename van psychische druk

Toename in gevoel van eenzaamheid

“Ik zie mijn vrienden vele malen minder en ik merk dat ik ze oprecht heel erg mis”
(vrouw, 18, havo/vwo)

“Ik voel me erg eenzaam en heb het gevoel dat niemand echt om me geeft. Alleen mijn partner en dochter. Niemand kijkt naar ons om en dat doet me veel verdriet”
(vrouw, 39, vmbo)

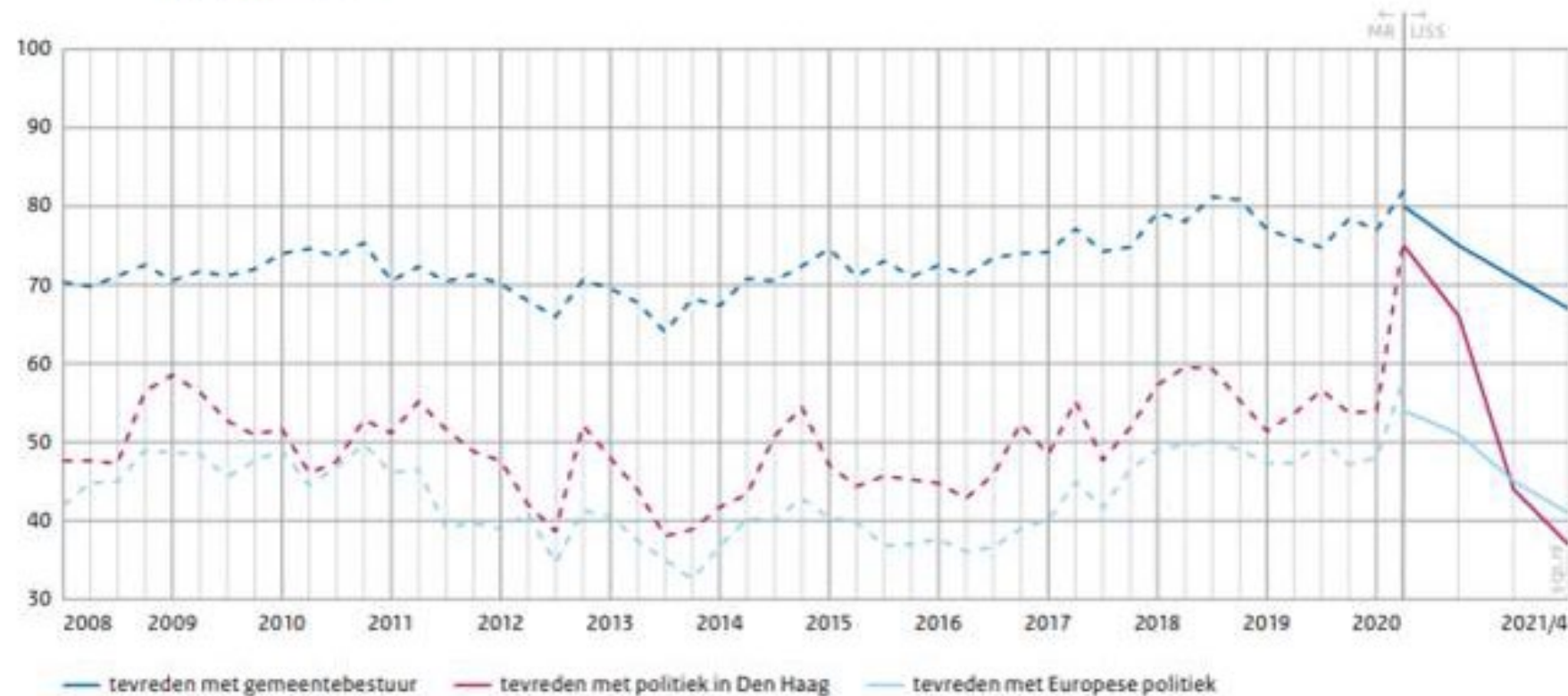
“Eenzaam in weekenden en vakanties”
(vrouw, 54, hbo)

“Vervelend, voornamelijk door het wegvallen van sociale contacten. Op mijn leeftijd (74) ligt vereenzaming op de loer”
(man, 74, havo/vwo)

Samenleving tijdens corona: grillig verloop (politiek) vertrouwen Wat betekent dit voor lokaal bestuur?

Figuur 1.4 Tevredenheid met Haagse en Europese politiek en gemeentebestuur, bevolking van 18+, 2008-2021/4
(in procenten)^a

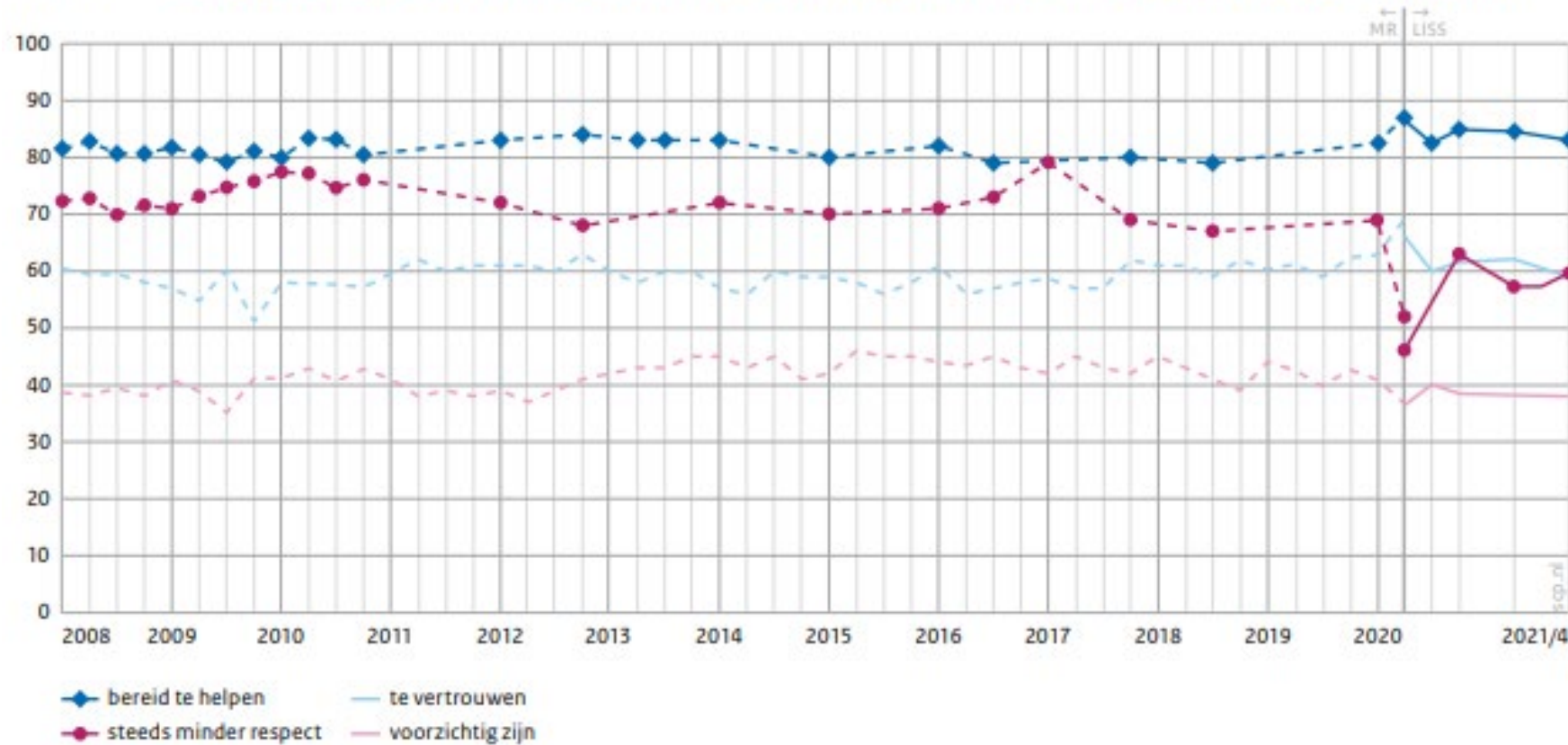
a Weergegeven is het aandeel dat een score 6-10 geeft op een schaal van 1-10 voor tevredenheid.

Bron: COB 2008/1-2021/4

Sociaal vertrouwen is stabiel in Nederland

Figuur 1.6 Oordelen over sociaal vertrouwen en omgangsvormen, bevolking van 18+, 2008-2021/4 (in procenten)²

‘Er zijn nog altijd veel mensen die bereid zijn om een ander te helpen.’

‘In ons land gaan de mensen met steeds minder respect met elkaar om.’

‘Over het algemeen zijn de meeste mensen wel te vertrouwen.’

‘Je kunt niet voorzichtig genoeg zijn in de omgang met mensen.’

Verkiezingen: grote opgaven

Zorg en sociaal domein

Crisis, herstel en transitie

Onderwijs

Goed, veilig en gelijkwaardig

Veranderende arbeidsmarkt

Eerlijke kansen op goed werk

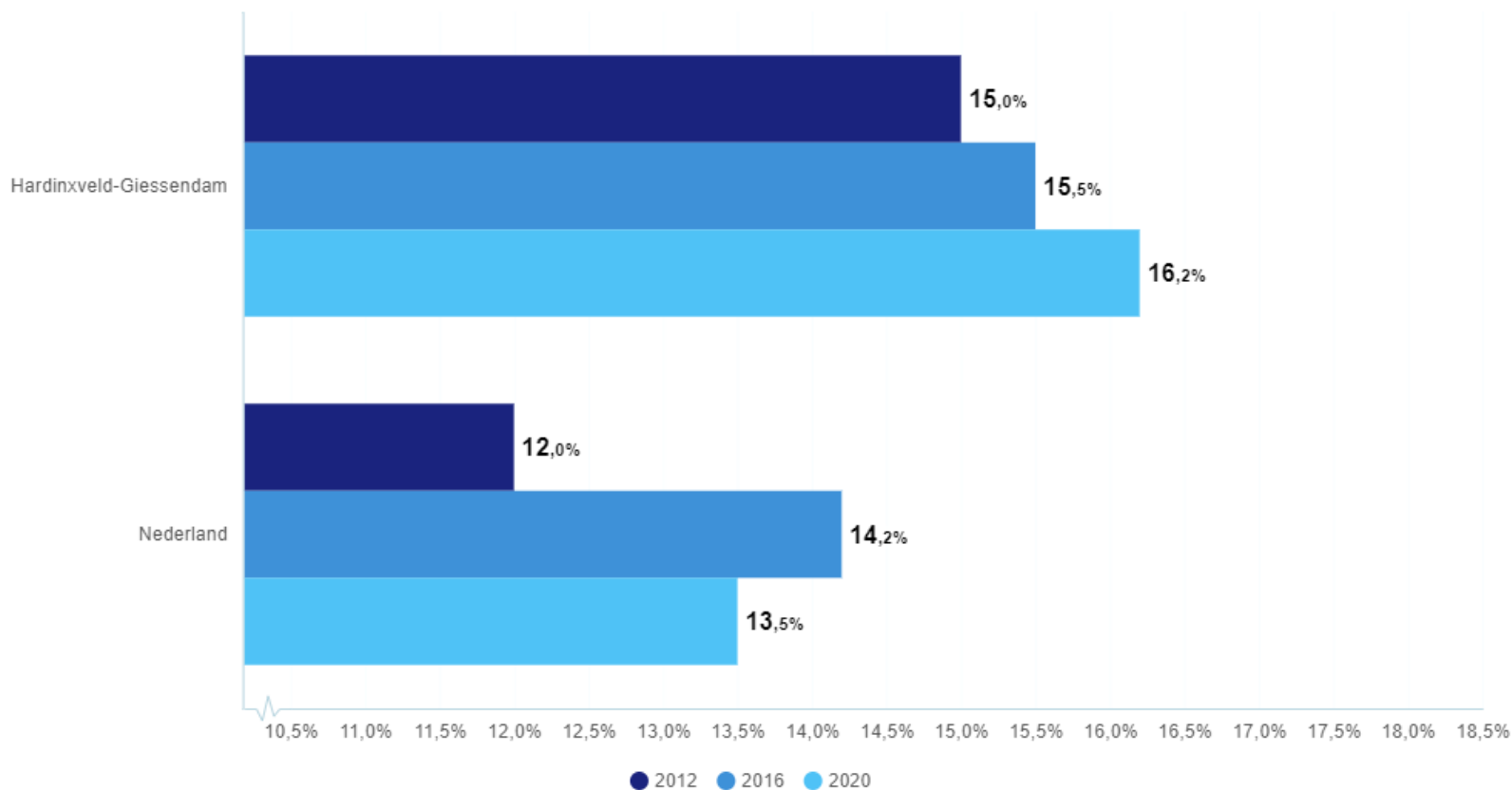
Inclusieve samenleving

Zoals het welzijn van LHB-jongeren

Zorg en sociaal domein (1): mantelzorg in beeld

Mantelzorg verlenen - Hardinxveld-Giessendam

Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen), GGD'en, CBS en RIVM | 2012 - 2020

Jaar (3)

2012

2016

2020

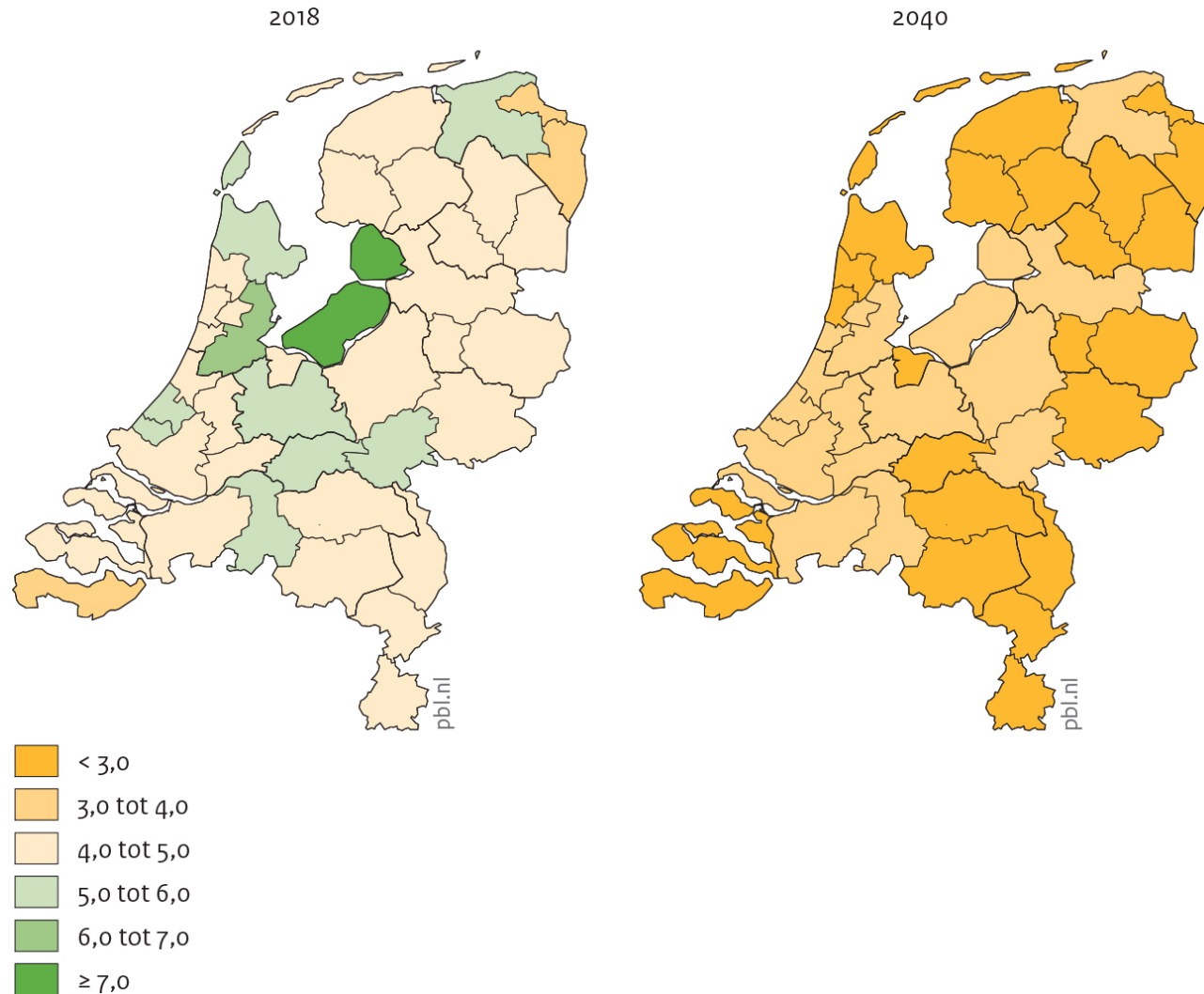
[Alle Jaren](#)

Percentage van de volwassenen (19+) dat aangeeft mantelzorg te verlenen in Hardinxveld-Giessendam

Bron:
Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen), GGD's, CBS en RIVM

Zorg en sociaal domein (2): mantelzorg in beeld, nu en in de toekomst

Verhouding aantal
gevers en ontvangers
van mantelzorg per
regionaal gebied, 2018
en 2040

Bron: scp/cbs (izg '14-
'16; ozg '14-'16)
enpbl/cbs (regionale
bevolkings- en
huishoudensprognose
2019)

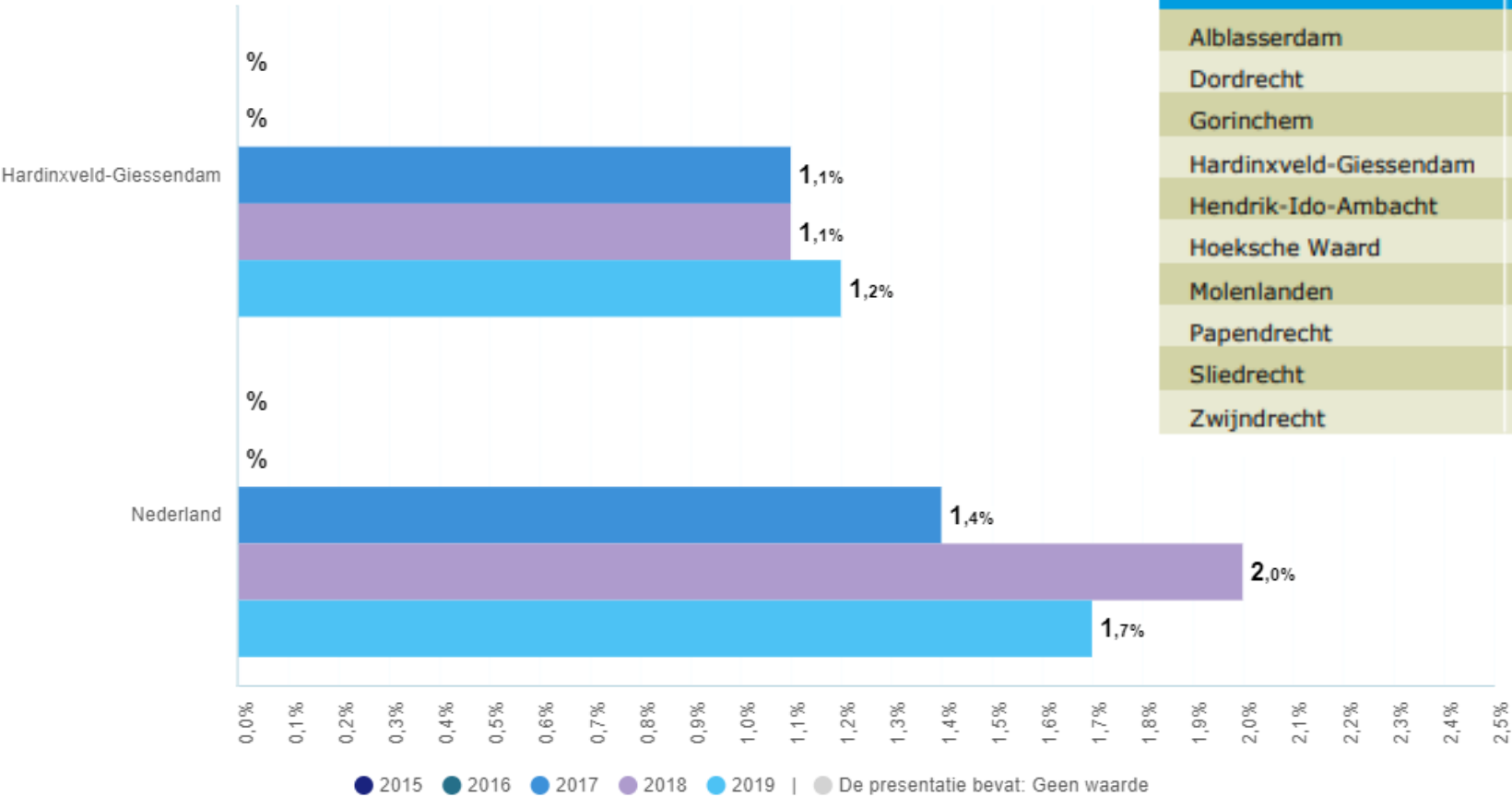
Zorg en sociaal domein (3): lessen voor de regio

- Houd rekening met steeds groter beroep op sociaal domein: zorg dat middelen op orde zijn. Tijdelijke investeringen kunnen bestaande structurele problemen vooruitschuiven (bv. rond beschut werk en jeugd ggz).
 - Geef prioriteit aan capaciteit wijkteams om vroegtijdig hulpvragen te signaleren.
 - Versterk mantelzorgondersteuning en pas op met te hoge verwachtingen ten aanzien van zelfredzaamheid en sociaal netwerk.
 - Vereenvoudig regelgeving; benut en verruim mogelijkheden voor cliëntondersteuning.
- Blijvend welbevinden-effect: sociale effecten diepe crisis werken lange tijd door!
- Beleidstheorie over 'zelfredzame burger' en gemeenten die het goedkoper, beter en dichterbij regelen klopt in de praktijk niet.

Onderwijs (1): voortijdig schoolverlaten in Zuid-Holland-Zuid

Voortijdige schoolverlaters totaal (VO MBO) - Hardinxveld-Giessendam

gemeente	deelnemers	vsv's	vsv%	landelijk vsv%
Alblasserdam	1.730	22	1,27%	1,73%
Dordrecht	8.914	203	2,28%	1,73%
Gorinchem	2.910	51	1,75%	1,73%
Hardinxveld-Giessendam	1.665	20	1,20%	1,73%
Hendrik-Ido-Ambacht	2.710	39	1,44%	1,73%
Hoeksche Waard	7.083	100	1,41%	1,73%
Molenlanden	4.219	44	1,04%	1,73%
Papendrecht	2.585	52	2,01%	1,73%
Sliedrecht	1.979	27	1,36%	1,73%
Zwijndrecht	3.308	77	2,33%	1,73%

Voortijdige schoolverlaters VO + MBO, bron: DUO, CBS Jeugd

DUO, bewerking ABF | 2015 - 2019

Onderwijs (2) : lessen voor de regio

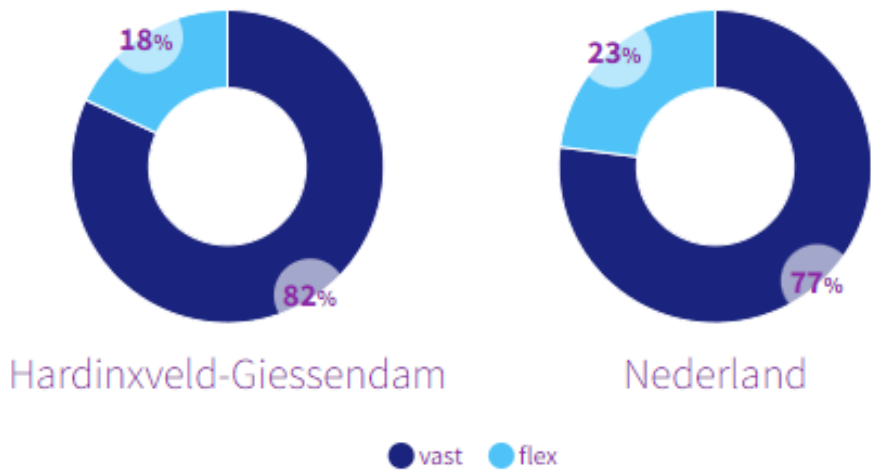
- Alertheid op **achterstanden en sociale segregatie**; leerlingen en studenten in kwetsbare posities hebben goede leraren hard nodig; en let op socialisatiefunctie van het onderwijs.
- Met het ministerie, gemeenten en schoolbesturen gezamenlijke verantwoordelijkheid nemen voor een **veilige les- en leeromgeving** zodat scholen altijd open kunnen blijven en leerachterstanden, als gevolg van de lockdowns weggewerkt kunnen worden.
- De woningbouwopgave is niet alleen een kwestie van stenen, locaties en geld, maar gaat ook over **dichtbij** werk en school kunnen **wonen** (zoals m.n. veel mbo'ers graag willen).

De veranderende arbeidsmarkt (1): kwaliteit van werk

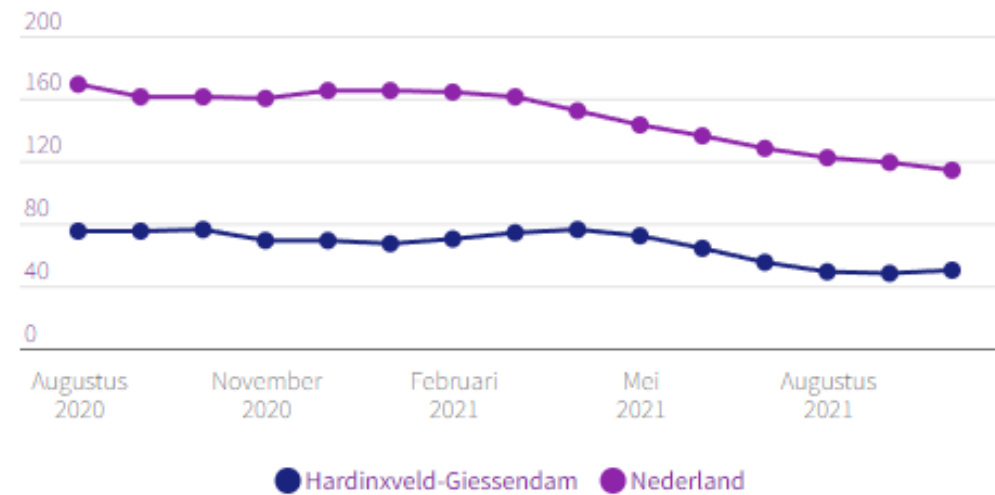
Arbeidsmarkt en werkgelegenheid

Verdeling type dienstverband

SCP-UWV | 2020

Lopende WW-uitkeringen
per 10.000 inwoners

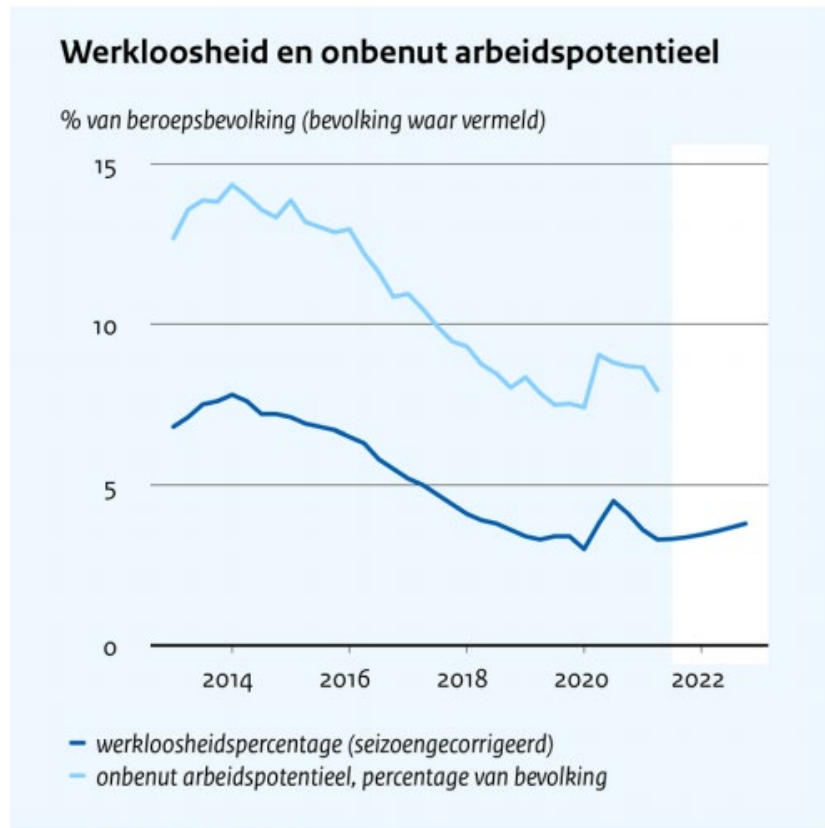

UWV | Augustus 2020 - Oktober 2021

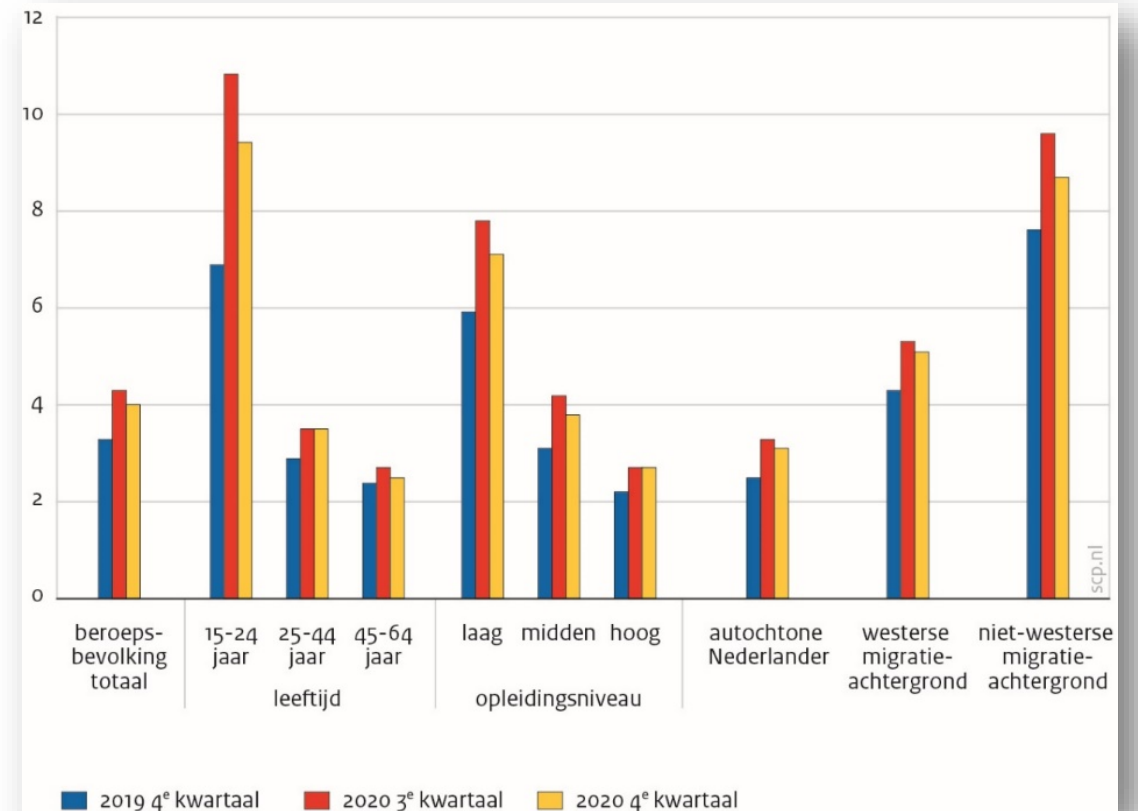

De veranderende arbeidsmarkt (2): werkloosheid en risico op baanverlies, grote verschillen

Werkloosheid bijna terug op niveau van vóór de crisis, geringe oploep in 2022; gewerkte uren veren terug

Bron: CBS en CPB ([link](#))

Bron: CBS StatLine (EBB'19-'20)

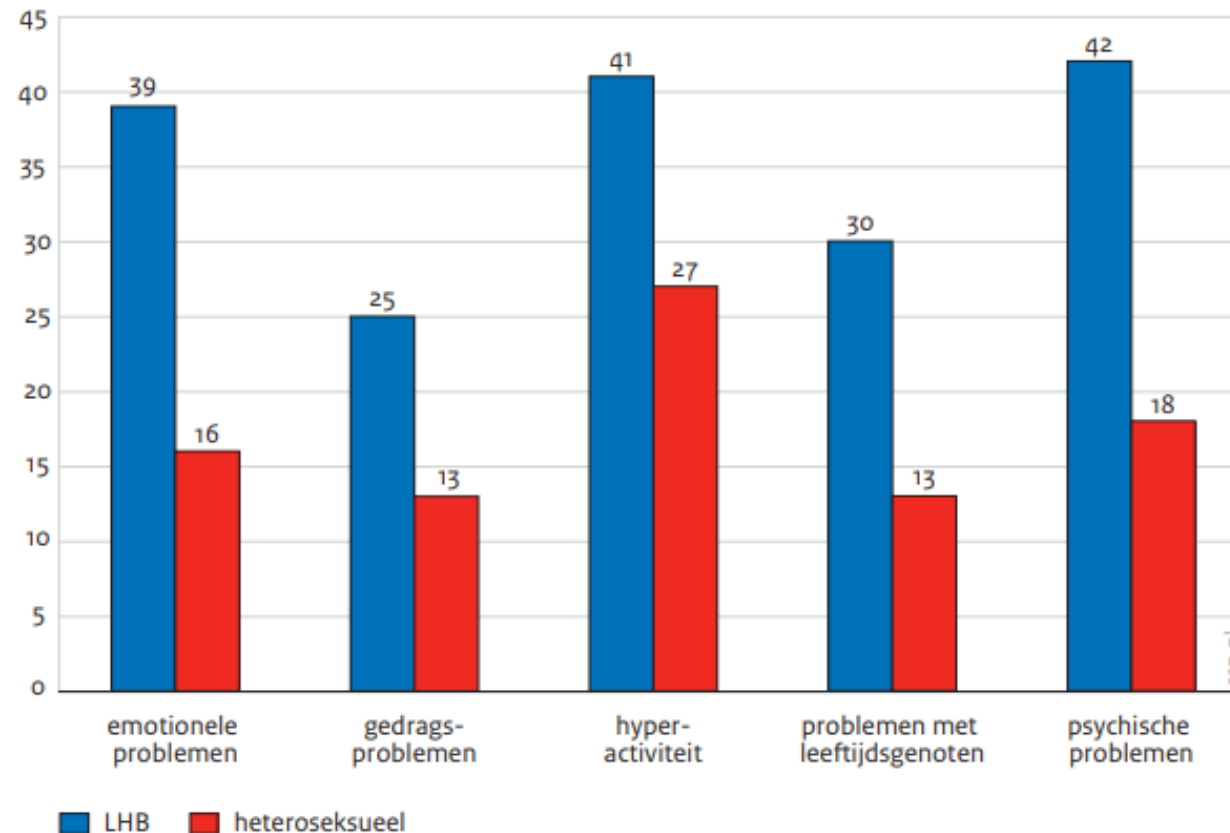
De veranderende arbeidsmarkt (3): lessen voor de regio

- Ontwikkel een brede visie op de kwaliteit van werk voor burgers en met werkgevers.
- Ga het gesprek aan over wat mensen belangrijk vinden, zoals combineren van werken, ontwikkelen en (mantel)zorgen.
- Blijf oude en nieuwe kwetsbaren op de arbeidsmarkt actief steunen, vergroot bijv. baankansen voor jongeren, minder geschoolden en mensen met migratieachtergrond.
- Geef meer prioriteit aan mensen met een arbeidsbeperking.
- Verminder grote afhankelijkheid van flexibel werk, met minder baanzekerheid en bescherming.
- Let op werkdruk; houd rekening met voor- en nadelen van 'hybride' werken.

Inclusieve samenleving (1): welzijn LHB-jongeren blijft achter op dat van heterojongeren

Psychische en gedragsproblemen, naar seksuele oriëntatie, scholieren van 11-16 jaar, 2017 (in procenten)^{a, b}

Inclusieve samenleving (2): lessen voor de regio

- **Bevorderen van kennis van de LHB-problematiek bij professionals**
Zoals leraren en schoolleiders, jongerenwerkers, medewerkers van centra voor Jeugd en Gezin, zorgverleners en sportaanbieders.
- **Aandacht op scholen voor gender en seksualiteit**
Bijvoorbeeld via burgerschapsvorming en een GSA (Gender-Sexuality Alliance).
- **Geef een goed voorbeeld als gemeente**
Bijvoorbeeld als werkgever; maatschappelijke dialoog; meldpunt onveiligheid & discriminatie.
- **Thuis- en schoolsituatie belangrijk**
Steun die jonge LHB'ers vanuit hun gezin krijgen is een belangrijke pijler voor hun welzijn. Zij ervaren minder steun dan heterojongeren, en ze zijn vaker ongelukkig.

Sociaal en Cultureel Planbureau

Ten slotte

**Betekenis voor
gemeenteraads-
verkiezingen en het
‘lokaal sociaal contract’**

@SCPonderzoek

Enkele conclusies en reflecties

- We verwachten een lange termijn effect van de crisis, ook voor ondernemers, Long Covid patiënten en in de jeugdzorg en bijvoorbeeld GGz.
- Ga het gesprek aan met de samenleving en redeneer vanuit wat mensen kunnen, willen en nodig hebben. Wees een betrouwbare, lokale overheid.
- Het regeerakkoord biedt kansen voor Hardinxveld-Giessendam en de regio als het gaat om:
 - Toevoeging en versnelling van nieuwe woningen is een urgent thema in deze regio. Wonen is meer dan stenen stapelen: betaalbaarheid, bereikbaarheid, toegankelijke voorzieningen.
 - Zorg bij energietransitie ook voor betaalbaarheid en goede informatie.
 - Personeel in de zorg verdient waardering, zet in op preventie en samenwerking.
 - Gemeenten moeten voldoende budget en armslag krijgen om alles waar te kunnen maken.

Nú is het startmoment voor een lokaal, sociaal contract

- Gezamenlijke inhoudelijke agenda: brede welvaart
- Betrekken van burgers
- Betrouwbare overheid
- Constructieve samenwerking met ondernemers en instellingen

Sociaal en Cultureel Planbureau

Hartelijk dank voor uw aandacht

 @SCPonderzoek